

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร

The Factor Analysis of Moral Characteristics of Faculty of Education Students in Bangkok

สาธิต ใจตรง*

Satorn Jaitrong*

สกกล วรเจริญศรี**

Skol Voracharoensri**

คมเพชร ฉัตรศุภกุล***

Komphet Chatsupakul***

เรืองเดช ศิริกิจ****

Ruangdech Sirikit****

* นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Ph.D. Candidate, Research and Development on Human Potentials, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

* Email: toyd66@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** Assistant Professor, and PhD, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

** Email: skol_v@yahoo.co.th

*** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

*** Associate Professor, and PhD, Kasem Bundit University

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และปริญญาเอก สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**** Assistant Professor, and PhD, Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

**** Email: ruandech@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 1,104 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลจากการวิจัยพบว่า โมเดลการวิเคราะห์คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านการรู้คิด คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ และคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านพฤติกรรม มีค่าความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถวัดองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The purpose of this research was to analyze the factor of moral characteristics of Faculty of Education students in Bangkok. The samples were 1,104 of the second, third, and fourth years undergraduate students, which were stratified random sampling method. The instrument used to collect data was Moral Characteristics Questionnaire with the total reliability coefficient (α) of 0.95. Confirmatory factor analysis was used to analyze the data.

The research result was the confirmatory factor analysis significantly confirmed that the model of moral characteristics could be characterized into three factors: cognitive aspect, affective aspect and behavioral aspect of moral characteristics. These three factors were in accordance with empirical data, with the high loading factor at significant level of 0.01, and they were found to be capable of measuring the moral characteristics of students of Faculty of Education.

Keyword: Factor Analysis, Moral Characteristics

บทนำ

คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมในด้านวิชาการมาจากคำว่า “คุณลักษณะศึกษา” หรือตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Character Education” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมการศึกษา (Moral Education) สองคำนี้เป็นคำที่ใช้แทนกันและมีความหมายเดียวกันในบริบทการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลให้มีพฤติกรรม จิตใจ และความคิดที่ดีงามตามอุดมคติที่สังคมพึงประสงค์ตลอดจน มีค่านิยม ตามจารีตประเพณี มาตราฐาน กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด (Josephson Institute / Character Counts National Office, 2014; Character Education Partnership, 2010, p. 4; U.S. Department of Education, 2014) อีกทั้ง ลิคโคนา (Lickona, 1991, p. 65) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Educating for Character) จะมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ การที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ และการที่ผู้เรียนเป็นคนดี โดยหมายรวมถึงการรู้เกี่ยวกับความดี การรักที่จะทำในสิ่งดีๆ และการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบจริยธรรมทางสังคมที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับเบอร์โกวิทซ์ (Berkowitz, 2005, p. 9) ที่กล่าวถึง การศึกษาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดเรื่องของความถูกต้องหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ที่รู้จักผิดชอบชั่วดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การแบ่งปัน การไม่พูดเท็จ และมีความซื่อสัตย์ เสียสละแก่ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ตลอดจนมีคุณลักษณะอื่นที่ส่งเสริมหน้าที่อันดีงาม

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม โดยมีการจัดตั้งสถาบันจริยศึกษา (The School for Ethical Education, 2014) หรือ SEE เพื่อส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างความรู้สึกระหว่างคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนุซซี (Nucci, 2008, p. 24) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะศึกษาและคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านการสอนให้รู้เกี่ยวกับ ประเด็นต่างๆ เชิงคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะด้านอารมณ์ความรู้สึก และคุณลักษณะด้านพฤติกรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมในต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่าคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลักๆ สำคัญ ดังที่ลิคโคนา (Lickona, 1991, as cited Chen, 2005, p.10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมนั้นประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้คิด (Cognitive aspect of moral character) หรือที่รู้จักกันในฐานะ การรู้เชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral knowing) หมายถึง การสร้างความคิด การรู้ ค่านิยมมุมมองต่างๆ ที่ดีงาม ที่เป็นแนวทางหรือเป็นหลักในการยึดเหนี่ยวตลอดจนการตระหนักและตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม 6 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆ (Moral awareness) การรู้ค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรม (Moral values) ที่เป็นสิ่งที่ควรมีและเป็นมรดกที่ได้รับการถ่ายทอดในสังคม การมีมุมมองด้านคุณธรรมจริยธรรม (Perspective taking) รู้จักตนเอง ประเมินตนเองว่าจะทำประโยชน์ให้แก่สังคมอย่างไร การมีเหตุผลทางด้านคุณธรรมจริยธรรม (Moral reasoning) รู้ว่าการทำความดีหรือสิ่งที่ดีงามนั้นมีความหมายอย่างไรและทำไปเพื่ออะไร การตัดสินใจโดยไตร่ตรอง (Thoughtful decision-making) สามารถสร้างการตัดสินใจเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม และการรู้จักคุณธรรมจริยธรรมในตน (Moral self knowledge) ตระหนักในจุดแข็ง และจุดอ่อนของตนเอง

ประการที่ 2 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ (Affective aspect of moral character) หรือที่รู้จักกันในฐานะ ความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) หมายถึง ลักษณะหรือสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกที่ดีงามเชิงคุณธรรมจริยธรรม 6 ประการ ได้แก่ มโนธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) ความภาคภูมิใจแห่งตน (Self-esteem) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การรักหรือชอบทำในสิ่งที่ดีงาม (Loving the good) การควบคุมตนเอง (Self-control) และความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility)

ประการที่ 3 คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral aspect of moral character) หรือที่รู้จักกันในฐานะ การกระทำเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral action) หมายถึง การแสดงออกที่ผ่านการตัดสินใจเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการนำการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมและความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรมมาแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม และการแสดงออกด้วยความตั้งใจตามการรับรู้ของตนว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องแม้ว่าจะพบกับความยุ่งยาก ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมที่ตรงตามอย่างสม่ำเสมอ โดยปราศจากการคิดว่าสิ่งที่เป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด

ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวมีหลายปัจจัย เช่น หลักสูตร วิธีการพัฒนาครู/อาจารย์ สถาบันการศึกษาเป็นต้น ซึ่งครู/อาจารย์นั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูจะต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีคุณภาพ มีความสามารถในการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของเด็กเคอร์ เดค จอห์นสัน เมเยอร์ มัลเลน และโชเซท (Decker, Deke, Johnson, Mayer, Mullens, and Schocet, 2005) พบว่า ครูนั้นมีอิทธิพลสำคัญกับผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในที่ประกอบด้วย บุคลิกภาพและคุณลักษณะ (Personal background characteristics) นอกจากนี้วิลเลียมและลูนเบิร์ก (Williams & Lunenberg, 2008, p. 445) กล่าวว่า ลักษณะทางจริยธรรมของการสอนมีความสัมพันธ์สำหรับครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนถ่ายทอดค่านิยม บุคลิกภาพผ่านการสอนต่อนักเรียน จึงเป็นภาระหน้าที่ของนักศึกษาครูในการพัฒนาคุณค่า จริยธรรมของตนเพื่อเป็นครูผู้สอนในอนาคต

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม จะพบว่า ในต่างประเทศได้มีการศึกษาและค้นคว้าอย่างมาจนกลายเป็นแนวคิดหรือหลักการที่ถูกนำมาใช้อ้างอิงและนำไปสู่การปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับในประเทศไทยนั้นจะพบว่า การศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมยังมีอยู่ค่อนข้างน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในบริบทประเทศไทย โดยนำแนวคิดของลิคโคนา (Lickona) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบ และทำการยืนยันองค์ประกอบด้วยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนนำผลจากการสนทนากลุ่มมาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทางสถิติต่อไป

วัตถุประสงค์

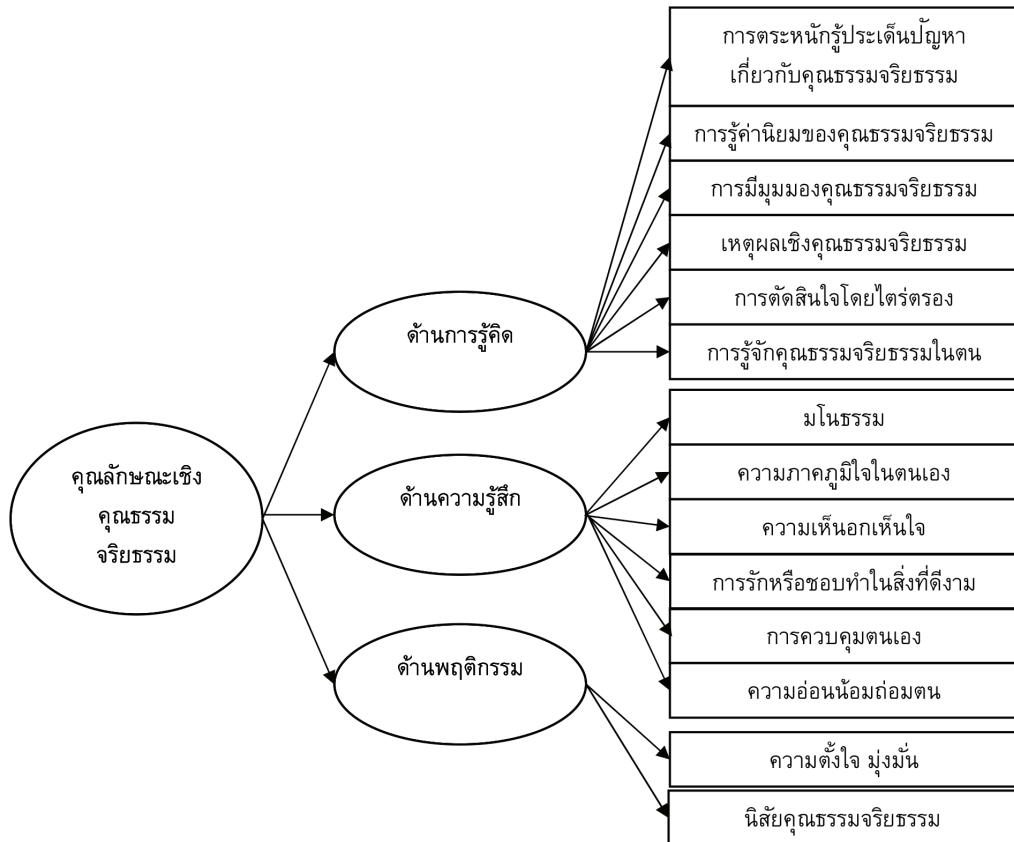
เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของลิคโคนา (Lickona, 1991) และเชน (Chen, 2005) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบ สามารถสรุปองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมได้ 3 องค์ประกอบคือ 1) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้คิด (Cognitive aspect of moral character) 2) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ (Affective aspect of moral character) 3) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral aspect of moral character) ดังแสดงในภาพประกอบ 1

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม
ที่มา: Lickona (1991) and Chen (2005)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โดยผู้วิจัยขอสรุปกระบวนการดำเนินการในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2559 คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 9,008 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง (Confirmatory Factor Analysis) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2559 ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครจาก 9 สถาบัน การศึกษา จำนวน 1,144 คน โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 5-10 เท่าของตัวแปรซึ่งซึ่งเป็นจำนวนที่ดีเยี่ยมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Gorsuch,1983 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2557) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีระดับชั้นปี เป็นชั้น (Strata) และมีสาขาวิชาเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) และจากการสุ่มแบบอย่างง่าย (Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 น. 303)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง แบบสอบถามที่ได้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับของ Likert ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี นิยาม และองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และนำผลการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) เพื่อนำข้อมูลที่เป็นรายละเอียดและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบริบทต่างๆ เชิงคุณธรรมจริยธรรมตามกรอบแนวคิดของลิกโคนา (Lickona, 1991) และเชน (Chen, 2005) มาสร้างเป็นองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นเนื้อหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของครูในระยะเวลาการศึกษาเชิงคุณภาพมาพิจารณาเพื่อสรุปองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ในบริบทสังคมไทย แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาปรับสร้างข้อคำถามเพื่อวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

2.2 นำแบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา การวัดผลและวิจัยจำนวน 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับนิยามศัพท์ในแต่ละด้าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงข้อความในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพที่มากยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่า อำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อโดยการวิเคราะห์ค่าระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม 0.20-0.74 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณลักษณะ เชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ส่งถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จำนวน 9 สถาบัน การศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 1,104 ชุด จากนั้นผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) จำนวน 1,104 ชุด

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลโครงสร้างคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรชีวิตคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.16-0.81 ซึ่งทุกตัวแปรชีวิตมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรชีวิตความมุ่งมั่นตั้งใจ (WILL) กับอุปนิสัย (HABIT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.81 ส่วนตัวแปรชีวิตการตระหนักรู้ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆ (PROB) กับเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม (REAS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.16 นอกจากนี้การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรชีวิตคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's Test: $\chi^2=9245.46$ df=91 p=.00) เมื่อพิจารณารายข้อคำถาม พบว่า ไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (KMO) เท่ากับ 0.93 และความเพียงพอของกลุ่มการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (MSA) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.91-0.95 แสดงว่า ตัวแปรชีวิตคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไปได้

ตาราง 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีเปรียบเทียบของโมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (n=1,104)

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน χ^2 / df ไม่เกิน 2.00	$\chi^2 =45.62$ df=40 p=.25 45.62/40=1.14
GFI	มากกว่า 0.95	0.99
AGFI	มากกว่า 0.95	0.98
CFI	มากกว่า 0.95	1.00
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.01
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.01

จากตาราง 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2)=45.62, df=40, p=.25, ค่า GFI=0.99, ค่า AGFI=0.98, ค่า RMSEA=0.01, ค่า SRMR=0.01 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่า โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ได้ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม มีจำนวน 3 องค์ประกอบ และตัวแปรชีวิตจำนวน 14 ตัว ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ (n=1,104)

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.
	b	SE	t	FS	SC	
ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม	0.34	0.03	11.05**	-	0.92	0.84
ด้านความรู้สึกรู้จักเชิงคุณธรรมจริยธรรม	0.51	0.03	17.83**	-	0.93	0.87
ด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม	0.82	0.03	32.10**	-	0.91	0.83
ตัวแปรชีวิต						
การตระหนักรู้ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆ	1.00	-	-	0.02	0.37	0.13
การรู้คุณค่าคุณธรรมจริยธรรม	1.93	0.16	11.88**	0.02	0.71	0.50
การมีมุมมองเชิงคุณธรรมจริยธรรม	2.16	0.18	12.10**	0.07	0.79	0.63
เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม	1.02	0.12	8.64**	0.01	0.37	0.13
การตัดสินใจโดยไตร่ตรอง	2.35	0.21	11.38**	0.15	0.86	0.74
การรู้จักคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง	1.91	0.18	10.87**	0.06	0.70	0.49
มโนธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี	1.00	-	-	0.02	0.54	0.30
ความภาคภูมิใจในตนเอง	1.37	0.08	17.27**	0.09	0.75	0.56
ความเห็นอกเห็นใจ	1.63	0.09	18.07**	0.19	0.89	0.79
การรักหรือชอบทำในสิ่งดีงาม	1.35	0.08	16.12**	0.12	0.74	0.54
การควบคุมตนเอง	1.26	0.07	16.87**	0.03	0.69	0.47
ความอ่อนน้อมถ่อมตน	1.54	0.08	18.31**	0.17	0.84	0.71
ความมุ่งมั่นตั้งใจ	1.00	-	-	0.33	0.90	0.81
อุปนิสัย	1.00	0.02	41.17**	0.33	0.90	0.81

**p<.01

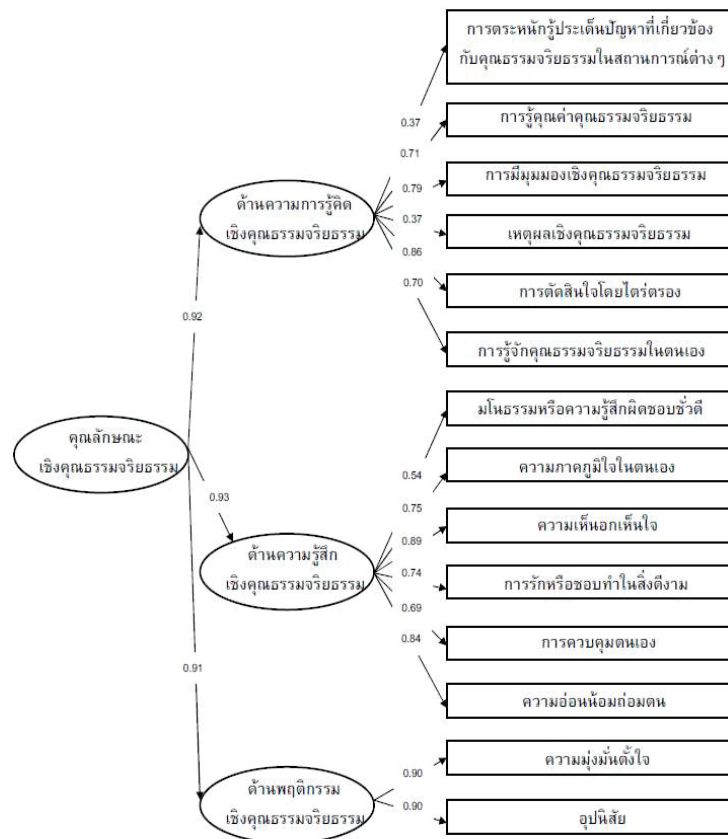
จากตาราง 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (SC) อยู่ระหว่าง 0.91-0.93 โดยคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมทุกด้านและทุกตัวแปรชีวิตมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความรู้สึกรู้จักเชิงคุณธรรมจริยธรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ 0.93 มีความแปรผันร่วมกับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 87) รองลงมาคือ ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมและด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.92 และ 0.91 มีความแปรผันร่วมกับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 84 และ 83) และสามารถพิจารณาเป็นรายตัวแปรชีวิต ได้ดังนี้

ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.37-0.79 โดยตัวแปรชีวิตการตัดสินใจไตร่ตรอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.86 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 74) รองลงมาคือ การมีมุมมอง

เชิงคุณธรรมจริยธรรม การรู้คุณค่าคุณธรรมจริยธรรม และการรู้จักคุณธรรมจริยธรรมในตนเองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.79 0.71 และ 0.70 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63 50 และ 49) ส่วนการตระหนักรู้ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆ และเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.37 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 13) ตามลำดับ

ด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.54-0.89 โดยตัวแปร ชีวิตความเห็นอกเห็นใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ 0.89 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 79) รองลงมาคือ ความอ่อนน้อมถ่อมตน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.84 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 71) ความภาคภูมิใจในตนเอง การรักหรือชอบทำในสิ่งดีงาม และการควบคุมตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.75 0.74 และ 0.69 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56 54 และ 47) ส่วนมโนธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.54 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 30)

ด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ตัวแปรชีวิตความมุ่งมั่นตั้งใจและอุปนิสัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.90 มีความแปรผันร่วมกับการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 81)

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

2. ผลการศึกษาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โดยรวมและรายด้าน (n=1,104)

คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม	MEAN	S.D.	ระดับ
ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม	4.96	0.73	สูง
ด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม	4.72	0.78	สูง
ด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม	5.06	0.76	สูง
คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวม	4.91	0.54	สูง

จากตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมสูงสุด (MEAN=5.06 S.D.=0.76) รองลงมาคือ ด้านความรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม (MEAN=4.96 S.D.=0.73) และด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (MEAN=4.72 S.D.=0.78)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ ผลจากการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกันทั้งหมด 3 องค์ประกอบ คือ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้คิด (Cognitive aspect of moral character) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ (Affective aspect of moral character) คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral aspect of moral character) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่ององค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานครบริบทสังคมไทยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในระยะที่ 1 โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยพบว่า มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน คือ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้คิด คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบสามารถยืนยันในการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานครได้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ องค์ประกอบของคุณลักษณะ เชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ ผลการวิจัยการยืนยันองค์ประกอบสัมพันธภาพทั้ง 3 องค์ประกอบหลักมีความสอดคล้องกับแนวคิดของลิคโคนา (Lickona, 1991, p. 51) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral character) ประกอบด้วย คุณลักษณะที่ดีที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม 3 ประการ คือ ด้านการรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral knowing) ด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) และด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral behavior) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของไรอัน (Ryan & Bohin, 1999, p. 5)

ที่กล่าวถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม หรือคุณลักษณะที่ดี ประกอบด้วย การรู้ในสิ่งที่ดี (Knowing the good) รักในสิ่งที่ดี (Loving the good) และกระทำในสิ่งที่ดี (Doing the good) ทั้งสามแนวคิดนี้มีความเกี่ยวข้องกันมาก นอกจากนี้เช่น (Chen, 2005, p. 14) ได้ระบุคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้านคือ การรู้คิดเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral knowing) ความรู้สึกทางคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) และ พฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม (Moral action)

นอกจากนี้ผลจากการศึกษายังพบว่า คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) ซึ่งเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความรักและสนใจในสิ่งที่ดีงาม ความรู้สึกที่เข้มแข็ง สนใจ ฟังพอใจ และการแสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคล (Empathy) มีความภาคภูมิใจในตนเอง การควบคุมตนเองตนเอง และความอ่อนน้อมถ่อมตน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของชวาร์ซ (Schwartz, 2008, p. 41) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional character) ว่าคุณลักษณะที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น ไม่เพียงต้องการทักษะเชิงเหตุผลเท่านั้น หากแต่ต้องประกอบด้วยความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอันส่งผลต่อแสดงออกที่ดีงามหรือพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของซานทรอค (Santrock, 2008, p. 102) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional domain) โดยให้ความสำคัญกับความความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้สึกที่เข้มแข็ง ความรู้สึกผิด และแสดงออก ซึ่งความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลอื่น ดังนั้นความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) จึงมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการจูงใจให้บุคคลแสดงออกที่ดีงามหรือมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะที่ดี

คุณลักษณะที่มีค่าน้ำหนักรองลงมาคือ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้คิด (Cognitive aspect of moral character) และคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม (Behavioral aspect of moral character) โดยมีค่าน้ำหนักมาตรฐานเท่ากับ 0.92 และ 0.91 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไรอัน (Ryan & Bohin, 1999, p. 5) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมหรือ คุณลักษณะที่ดีที่สำคัญประการที่หนึ่งคือ การรู้ในสิ่งที่ดี (Knowing the good) คือ ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องและผิด ซึ่งเป็นความสามารถในการตอบสนองสถานการณ์ เลือกที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดังที่ อริสโตเติล เรียกสิ่งนี้ว่า Practical wisdom ประการที่สองคือ รักในสิ่งที่ดี (Loving the good) คือการพัฒนาระดับของอารมณ์ความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งความรักในสิ่งที่ดีและรู้สึกรังเกียจสิ่งที่ไม่ดี เปรียบเสมือนความสามารถที่ให้ความสำคัญต่อบุคคลอื่น โดยมีความต้องการทำสิ่งที่ดี ความรักในสิ่งที่ดีจะนำไปสู่การเคารพและรักบุคคลอื่น ดังคำว่าที่ว่า “love the sinner but hate the sin” และคุณลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรมคือ การกระทำในสิ่งที่ดี (Doing the good) คือ มีความตั้งใจที่จะกระทำ เมื่อบุคคลรู้จักสิ่งที่ถูกต้องและกระทำสิ่งนั้น นอกจากนี้นอกจากนี้ ซานทรอค (Santrock, 2008, p. 102) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรม เกี่ยวกับด้านการรู้คิดและด้านพฤติกรรมไว้ว่า ด้านการรู้คิด (Cognitive domain) เปรียบเสมือนกุญแจสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเหตุผล มีการคิดเกี่ยวกับกฎระเบียบ ศีลธรรม และการประพฤติปฏิบัติ ส่วนด้านพฤติกรรม (Behavioral domain) ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นผลมาจากการรู้คิด ดังนั้นความสามารถในการคิด ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องและผิด ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้เหตุผลในการตอบสนองสถานการณ์ ตัดสินใจเลือกที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการแสดงออกที่ดีงามหรือพฤติกรรมเชิงคุณธรรมได้เป็นอย่างดี

จากการนำคะแนนแบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครทั้ง 3 องค์ประกอบมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากมีค่าดัชนีทดสอบประสิทธิภาพของโมเดล ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.14 ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.06 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงแสดงให้เห็นว่า โมเดลโครงสร้างของคุณลักษณะเชิงคุณธรรม

จริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog & Sorbom, 1989 อ้างใน นางลักษณ วีรัชชัย, 2543) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relation chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.14 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.00 แสดงว่าโมเดลโครงสร้างมีลักษณะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพอใจ รวมทั้ง ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าใกล้กับ 1.00 แสดงว่า โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog & Sorbom, 1989 อ้างใน นางลักษณ วีรัชชัย, 2543) และดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.01 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความเหมาะสมพอดีในระดับสูง จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า โมเดลขององค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสามารถวัดองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครได้

ผลการศึกษาคณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ในกรุงเทพมหานครพบว่า คะแนนคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมสูงสุด (MEAN=5.06 S.D.=0.76) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักเชิงคุณธรรมจริยธรรม (MEAN=4.96 S.D.=0.73) และด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (MEAN=4.72 S.D.=0.78) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้การที่ด้านความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม (Moral feeling) น้อยกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกซึ่งมีลักษณะที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจ มโนธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ดังที่อเบอร์ครอมบี้ (Abercrombie, 2007, p. 21) กล่าวว่า กระบวนการความคิด การใช้เหตุผลเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่ความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรมจะต้องผ่านการระลึก หรือภาวะที่รู้ตัว (Conscious) สอดคล้องกับลาเฮย์ (Lahey, 2007, p. 160) ที่สนับสนุนแนวคิดของอเบอร์ครอมบี้เกี่ยวกับการรู้ตัวของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันปกติ แต่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาที่ลึกซึ้ง หรือสภาวะของการตระหนักรู้ (Awareness) อีกทั้งซานทรอค (Santrock, 2008, p. 102) กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional domain) ให้ความสำคัญกับความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เข้มแข็ง ความรู้สึกผิด และแสดงออกซึ่งความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลอื่น (Empathy) สอดคล้องกับแนวคิดของสวาร์ตซ์ (Schwartz, 2008, p. 41) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional character) ว่าคุณลักษณะที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นไม่เพียงต้องการทักษะเชิงเหตุผลเท่านั้น หากแต่ต้องประกอบด้วยความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ความรู้สึกและอารมณ์จะมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการจูงใจให้บุคคลแสดงคุณลักษณะที่ดี ดังนั้นหากบุคคลมีอารมณ์ความรู้สึกที่เข้มแข็งก็จะแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม หรือพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้ ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลขาดความรู้สึกเชิงคุณธรรมจริยธรรม ไม่รู้สึกถึงความผิดชอบชั่วดี ไม่รู้สึกละอายต่อบาป (อหิริกะ ahirika) หรือไม่ละอายต่อบาป (อโนตตปปะ anottappa) และการยึดตนเองเป็นใหญ่ (egoism) ซึ่งเป็นปัจจัยทางจิตที่เป็นอกุศลมีลักษณะโน้มไปทางด้านอารมณ์ (affective) ความรู้สึกเหล่านี้จะทำให้บุคคลไม่แยแสสนใจต่อความรู้สึก ทัศนคติผู้อื่น รวมถึงมาตรฐานของความดีงามที่มีอยู่ในใจของตนเอง เมื่อความรู้สึกหรือปัจจัยเหล่านี้ครอบงำ บุคคลจะไม่ระมัดระวังตนเองที่จะกระทำสิ่งที่ผิด และดังนั้นจึงมีความโน้มเอียงที่จะมีการกระทำที่เป็นโทษ ทำให้บุคคลมองสิ่งต่างๆ เพียงเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการและความต้องการของตนเองเท่านั้น และเป็นรากฐานให้แก่การกระทำที่เป็นโทษอย่างยิ่งของบุคคล (โสริย์ โพธิ์แก้ว, 2557, น. 26-27)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปปรับใช้ได้ ดังประเด็นต่อไปนี้

1. แบบสอบถามคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี มีความเที่ยงตรงในระดับสูง ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้เพื่อวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้จากการวัดคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในชั้นเรียนของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

2. การส่งเสริมหรือคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ควรจะพัฒนาทุกองค์ประกอบของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านการรู้ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ คุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านพฤติกรรม ล้วนมีความสัมพันธ์กัน โดยมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญ โดยทั้งนี้จะต้องมีกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตนักศึกษาครู

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษา ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน เช่น นักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งจะช่วยให้ได้ องค์ประกอบคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละช่วงวัยที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาระยะยาวเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนักศึกษา เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาให้เพิ่มขึ้น

3. ควรมีวิธีการที่ใช้ในการศึกษา การวัด ประเมินคุณลักษณะเชิงคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมที่นอกเหนือไปจากการใช้แบบวัด เช่น การใช้เทคนิคการประเมินเหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident Technique) เป็นต้น

บรรณานุกรม

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2537). *ความล้มพินิจโครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธ ไภยวรรณ. (2557). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสริย์ โพธิ์แก้ว. (2557). *จากจิตวิทยาสู่พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Abercrombie, J. (2007). *The philosophy of the moral feeling*. (8 th ed). Charleston: Bibliobazaar.
- Berkowitz, M. W. (2005). *What works In character education: A research-driven guide for educators*. University of Missouri-St. Louis . Retrieved September 5, 2013, from www.rucharacter.org/file/practitioners_518.pdf.
- Character Education Partnership. (2010). *Eleven principles of effective character education*. Retrieved December 8, 2014, from http://www.character.org/uploads/PDFs/ElevenPrinciples_new2010.pdf
- Chen, P.S. D. (2005). *College and character: A study of the differences in character values and character education practices between American four year private faith - base and private nonsectarian college and universities*. (Doctoral Dissertation Florida, The Florida State University College of Education). Retrieved September 5, 2013, from <http://www.diginole.lib.fsu.edu>.
- Decker, P., Deke, J., Johnson, A., Mayer, D., Mullens, J & Schocet, P. (2005). *The evaluation of teacher preparation models : design report*. Retrieved March 8, 2014, from <http://www.mathematica-mpr.com/publication/pdfs/teachprededign.pdf>
- Josephson Institute / Character Counts National Office. (2014). *Character Education*. Retrieved October 8, 2014, from <http://charactercounts.org/contact.html#sthash.Vk5IAIF2.dpuf>
- Lahey, B. B. (2007). *Psychology an introduction*. (9 th ed). New York: McGraw – Hill.
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam Book.
- Nucci, L., & Narvaez, D. (2008). *Handbook on moral and character education*. New York: Routledge.
- Ryan, K., & Bohin, K. E. (1999). *Building character in schools practical ways to bring moral instruction to life*. San Francisco: John Wiley & Son.
- Santrock, W. J. (2008). *Educational psychology*. (3rd ed). New York: McGraw – Hill.
- Schwartz, M. j. (2008). *Effective character education*. New York: McGraw – Hill.
- The School for Ethical Education. (2014). *Moral-knowing*. Retrieved March 8, 2014, from [http:// ethvsed.org/moral-knowing](http://ethvsed.org/moral-knowing)
- U.S. Department of Education. (2014). *Character education*. Retrieved December 8, 2014, from <http://www2.ed.gov/teachers/how/character/edpicks.jhtml>
- Williams, M., & Lunenberg, M. (2008, November). The moral aspect of teacher educators practices. *Journal of Moral Education*, 37(4), 44